

Når leg ender i drab

Publ. i Information 05.01.1994. Interview ved Hanne Dam.

Drengeskulturens i øvrigt meget veldefinerede regler lader sig vanskeligt overlevere til vores moderne samfund. Derfor kan ukontrolleret leg i ekstreme tilfælde føre til katastrofer, siger børneforskeren Flemming Mouritsen

Børne- og ungdomskulturforskeren Flemming Mouritsen, Odense Universitet, vil ikke udelukke, at der kan være en sammenhæng mellem den skalperede drengeopdragelse og så den kendsgerning, at volden mellem store drenge nu er blevet så ukontrolleret, at det i ekstreme tilfælde medfører døden.

Når drenge, som vi i den seneste tid har set to markante eksempler på, kommer til at slå hinanden ihjel, kan det – siger Mouritsen være udtryk for, at drengekulturen er smadret i en sådan grad, at drenge ikke længere kan finde ud af at slås. Sådan som drenge altid har gjort. Ikke længere kender reglerne. Ikke længere kender forskel på fiktion/leg og så »The Real Thing«. En skelnen børn ellers er meget sikrere i end voksne.

– Man skal være forsigtig med at generalisere ud fra få episoder. Vi kan endnu ikke sige, om der er tale om en tendens eller om enkeltstående tilfælde. Men hvad jeg kan slå fast er, at den aktuelle misere er udtryk for et kollaps imellem legen som kappestrid og så den kaotiske vold, der heelt tydeligt er under optrapning: Der er jo eksempelvis næsten ingen mellem-

regninger mere imellem fx nytårssjov og hærværk. Drengeskulturen har mistet sin naturlige kompetence – en kompetence, der bl.a. altid er gået ud på at undgå vold, siger Flemming Mouritsen.

Drengeskulturen kultiveres simpelthen ikke længere i den forstand, at reglerne ikke længere overleveres fra de ældste til de yngre i flokken. En indlysende konsekvens af, at flokken heller ikke eksisterer mere.

I stedet for de store grupper – bender – drenge altid har organiseret sig i, har vi siden omvæltningssårene i 50'erne fået små og aldersopdelte grupper i de daginstitutioner, børn nu om dage vokser op i.

– Der er så at sige ikke længere noget rum for drengeligen. Den er simpelthen ikke, hvad den har været, fordi betingelserne i vores moderne samfund ikke er til stede, siger han.

Når drengene bliver en 11-13 år, orienterer de sig mere mod kammeraterne og tager en større verden i brug. Hvis de så netop finder sammen i grupper, hvor overleveringen af regler ikke har fundet sted, har vi katastrofen, siger Flemming Mouritsen.

Han husker fra sin barndom i Vendsyssel, hvordan der kunne være måske hundrede unger i gang udenfor.

– Men der var helt klare regler for, hvad man måtte, og hvad man ikke gjorde. Og meget skarpe sociale sanktioner mod dem, der ikke fulgte reglerne.

Vil det sige, at når man ikke mestrer drengelegen og dens regler, så ved man heller ikke, hvordan man slår ihjel?

– Så skarpt vil jeg ikke sige det. Den ekstreme vold hænger jo næsten altid sammen med pressede sociale forhold. Det viser al forskning.

Kan der være en sammenhæng imellem effekten af den holdning, mange især kvindelige pædagoger har haft til drengenes leg som voldsom og krigsliderlig, og så de børnedrab, vi konfronteres med for øjeblikket?

– Selvfølgelig ligger der en ideologisk dimension. Men man skal passe på med at drage for firkantede konklusioner. Selvfølgelig har det indvirket, at drenge i de senere år er vokset op i kvindedominerede sammenhænge. Kvinder er mere på vagt over for drenges aggression og voldsomhed, men guderne skal vide, at det fysiske rum, der tilbydes drenge i dag, heller ikke giver drengekulturen gode betingelser.

Drenge flyver rundt. De små vælter som kegler, og der er en konstant råben og skrigen. Det kan de små rum slet ikke kapere. Børnekultur er jo traditionelt en udekultur. Nu er den flyttet fra gaden og ind. Hvilket sammen med aldersopdelingen har været med til at isolere børnene i deres opvækst.

Isolationen hæmmer bl.a. udviklingen af evnen til at kunne skelne mellem leg og realitet. Børn er ellers fundamentalt sjældent i tvivl om, at de leger. Derfor gør de også mange ting i legen, som de ikke ville finde på at gøre i virkeligheden. Bl.a. mange makabre ting som at stege en actionman på en havegrill. Eller kostfæste en Barbie-dukke. De gør det ikke for at være

onde, men for at fortælle historien om det liv, legetøjet indgår i.

– De gør det for at lege legen, som Mouritsen siger. I det konkrete tilfælde – det var børneforskerens egne unger, der eksperimenterede – endte actionman på havegrillen, fordi en drengegruppe var intenst optaget af at lave bål. Og så kunne de lige så godt stege en actionman, de alligevel ikke gad lege med.

Der var selvfølgelig også noget attraktivt ved, at der indlysende var noget forbudt ved ofringen.

– Det gjorde dem ikke mindre interesserede i bålmageriet. For det betød, at det umiddelbart indgik i et mytekompleks, som er centralt i drengekulturen, og som man kan kalde Robin Hood komplekset, siger han.

En anden side af den er organiseringen i »bander«. Robin Hood-liv er forbudt liv og handler om oprørskhed mod sheriffer og andre myndigheder. En oplevelse af sig selv uden for rammerne, som drenge ikke mindst i dag som følge af tidens normer har let ved at identificere sig med. Fleming Mouritsen mener ikke, at den tilsyneladende voldelige leg og adfærd skyldes mediepåvirkningen. Han mener, at drengene henter råstoffet, inspirationen, talemåder, handlingsgange osv. i medierne. Men at der ikke er tale om efterligning.

– De laver det om til en anden fortælling. Til en fortælling, de fortæller om sig selv, og det er en ganske anden fortælling end mediernes. De er ikke bare mediefortællingens ofre. Ofte parodierer de mediefortællingen. Og det er netop legen, der sætter dem i stand til at vende et passivt og konsumerende kulturforhold til aktiv udøvelse, mener han.

– Som voksne bliver vi forskrækkede, fordi vi ser handlingen som et symptom

på, hvad de drenge kunne finde på at gøre i virkeligheden. Vi ser det som farlige symbolske handlinger. Men i princippet er det ikke forskelligt fra at vaske hår på en Barbiedukke – punke den eller klippe håret på den, som mange piger gør, siger Flemming Mouritsen.

Han mener, at voksne, der reagerer stærkt i forhold til børns mere makabre påhit, i virkeligheden er mest bange for sig selv og de sære lyster, der kunne risikere at bo der. De voksne har nemlig lettere ved at kortslutte mellem fantasi og virkeligheden, mene han.

Børne- og ungdomsforskeren mener således også, at det er forkert at tro, at drenge, der leger krig, socialiserer hinan-

den til krigeriskhed.

– Hvis der går rigtig vold i en leg, går den ganske enkelt død. Leg handler om at opretholde legen. Og i en god drengekultur er der udviklet teknikker, som får legen til at køre, siger han.

Eller som psykologen Leif Moustén siger: – Den antagelse, at drenge udvikler en traditionel kønsrolle af at lege krigslege, svarer til at sige: *»Nu giver jeg ikke mit barn mere kropskontakt, for ellers bliver det bare kælent som voksen«*.

Mousténs holdning er, at de drenge, der ikke får lov at leve den traditionelle kønsrolle igennem, er dem, der overmaskulinerer sig som voksen.

